

# Turinys

Ivadas • 7

1. Aplinkotyros mokslo ir studijų raida • 9
  - 1.1. Kas yra aplinkotyra? • 9
  - 1.2. Aplinkos mokslų studijos • 11
2. Visuomenė ir aplinka • 14
  - 2.1. Žmogaus poveikio aplinkai istorinė raida • 15
    - 2.1.1. Medžioklės epocha • 15
    - 2.1.2. Žemdirbystės epocha • 17
    - 2.1.3. Pramonės epocha • 19
    - 2.1.4. Informacijos (žinių ir mokslo) epocha • 23
    - 2.1.5. Link darnaus vystymosi • 26
  - 2.2. Žmonių skaičiaus augimas • 36
    - 2.2.1. Populiacijų dinamika ir struktūra • 36
    - 2.2.2. Žmonių populiacijos dinamika • 40
    - 2.2.3. Lietuvos gyventojų dinamika ir struktūra • 46
  - 2.3. Gamtos ištekliai ir jų naudojimas • 52
    - 2.3.1. Gamtos išteklių klasifikacija • 52
    - 2.3.2. Neatsikuriančių gamtos išteklių naudojimas • 54
    - 2.3.3. Atsikuriančių gamtos išteklių naudojimas • 62
    - 2.3.4. Sąlygiškai pastovių gamtos išteklių naudojimas • 67
    - 2.3.5. Pagrindinės gamtos išteklių naudojimo tendencijos ir dėsningumai • 69
  - 2.4. Aplinkos tarša • 73
    - 2.4.1. Teršalų klasifikacija • 75
    - 2.4.2. Pagrindiniai taršos šaltiniai • 77
    - 2.4.3. Pagrindinės aplinkos teršimo tendencijos • 80
  - 2.5. Bendras žmonių skaičiaus augimo, išteklių naudojimo ir teršimo poveikis aplinkai • 86
    - 2.5.1. Žmonių skaičiaus augimo, gamtos išteklių naudojimo ir aplinkos teršimo sąveika • 88
    - 2.5.2. Pagrindinės žmogaus veiklos sąlygojamos aplinkos problemos • 93
  - 2.6. Medžiagų apykaita gamtoje ir visuomenėje • 102
    - 2.6.1. Medžiagų apykaita gamtoje • 103
    - 2.6.2. Medžiagų apykaita visuomenėje • 105
  - 2.7. Energijos srautai gamtoje ir visuomenėje • 112
    - 2.7.1. Energijos srautai gamtoje • 114
    - 2.7.2. Energijos srautai visuomenėje • 116
  - 2.8. Aplinkos tyrimų bei stebėjimų būdai ir metodai • 124
    - 2.8.1. Pagrindiniai Lietuvos valstybinio aplinkos monitoringo bruožai • 129

- 3. Aplinkos tarša. Būklė ir pagrindinės tendencijos • 147
  - 3.1. Oro tarša. Vietinės, regioninės ir pasaulinės oro taršos problemos • 149
    - 3.1.1. Teršiančių medžiagų emisija į orą • 150
    - 3.1.2. Miestų oro kokybė • 161
    - 3.1.3. Tolimosios užteršto oro pernašos. Rūgštieji lietūs • 168
    - 3.1.4. Pažemio ozono koncentracijos kitimas • 178
    - 3.1.5. Stratosferos ozono sluoksnio nykimas • 185
    - 3.1.6. Pasaulinė klimato kaita • 194
  - 3.2. Vandens naudojimas ir tarša • 202
    - 3.2.1. Vandens naudojimas • 204
    - 3.2.2. Vandens tarša • 207
    - 3.2.3. Atvirų telkinių vandens kokybė • 212
    - 3.2.4. Požeminio vandens kokybė • 216
  - 3.3. Žmogaus poveikis dirvožemiui • 220
    - 3.3.1. Dirvožemio gerinimas • 223
    - 3.3.2. Dirvožemio degradacija • 226
    - 3.3.3. Tiesioginis dirvožemio sunaikinimas • 231
  - 3.4. Fizinė tarša • 235
    - 3.4.1. Radioaktyvioji tarša • 236
    - 3.4.2. Akustinė tarša • 249
    - 3.4.3. Terminė tarša • 252
  - 3.5. Atliekos • 259
    - 3.5.1. Nepavojingos atliekos • 260
    - 3.5.2. Pavojingos atliekos • 266
    - 3.5.3. Radioaktyviosios atliekos • 269
- 4. Gamtinių ir antropogeninių aplinkos veiksnių poveikis gyviems organizmams • 274
  - 4.1. Poveikio tipai ir lygmenys • 277
  - 4.2. Bendrieji aplinkos veiksnių poveikio gyviems organizmams dėsniai ir dėsningumai • 282
  - 4.3. Antropogeninių veiksnių poveikio gyviems organizmams vertinimas • 289
- 5. Darnus vystymasis – dabartis ir perspektyvos • 299
  - 5.1. Lietuvos vystymosi pereinamuoju laikotarpiu dėsningumai • 301
  - 5.2. Europos Sąjungos darnaus vystymosi strategija • 307
  - 5.3. Pagrindinės Lietuvos nacionalinės darnaus vystymosi strategijos nuostatos • 311
- Paveikslų sąrašas • 325
- Lentelių sąrašas • 328
- Literatūra • 330